

Posudek na diplomovou práci.

Diplomantka zvolila zajímavé, v dnešní době žádané a současně rozhodně ne nezpracované téma. Proto také měla k dispozici dostatečné množství odborné literatury, zahraniční i domácí a tuto literaturu dokázala ve své práci vhodně a výstižně využít. Zprostředkovaně pak přistupuje i k pramenům. Ačkoliv Hanušová prohlašuje, že jejím hlavním tématem bylo „zasadit postavení ženy v české reformaci do kontextu reformace evropské za pomoci srovnání pozice žen u nás se situací žen v reformacích zasažených oblastech německy mluvících zemí“, jedná se více o paralelní popisy daného stavu v těchto zemích tak, jak se odrážejí v teoretických pracích. Ať už se jedná o díla předních myslitelů reformace (resp. reformací), či potom třeba v různých naučeních pro řádné chování paní a dívek. To však jistě není na škodu věci.

Autorka se evidentně seznámila s úctyhodným množstvím literatury a vydaných pramenů a zpracovávané téma ji bezpochyby naprosto uchvátilo, což rozhodně není v dnešní době zcela běžným jevem. Postupně seznamuje čtenáře s názory na ženy u Martina Luthera a Martina Bucera, poté přináší svědectví o „aktivních reformátorkách“, jako byly Kateřina Zellská, Alžběta Brunšvicko-lüneburská či Argula von Grunbach (už při převodu těchto jmen jsou jasně patrné nesnáze češtiny). A pak přichází ke slovu české prostředí: o ženách v okolí Husa a v husitství už bylo napsáno nemálo (Císařová-Kolářová, Kopiczková, Lenderová ad.) a následné období 16. – 17. století je zpřístupněno především díky edicím J. Ratajové a L. Storchové. Všechny tyto práce také Hanušová dobře zná. Sama ovšem nejsem rozhodně přesvědčena, že by se měly „dějiny žen“ zkoumat jako dějiny „menšiny“ bez důkladného definování toho, co soudobá společnost považovala za (vyločenou, či částečně diskriminovanou) „menšinu“. Považování žen za jakousi menšinu je sice nyní v části moderní historiografie zcela adekvátní soud, ale podle dobového kontextu tomu tak rozhodně nebylo. Úlohy ženy a muže byly dosti přesně vymezeny jak v katolické, tak později reformační společnosti a jejich rozdíly nebyly pojímány v dobovém diskursu jako diskriminační.

Bohužel autorka, dle všeho v závislosti na literatuře, z níž čerpá, poněkud nejednoznačně soudí o tom, co reformace přinesla nového, či jiného v postavení žen ve společnosti. Reformace tedy snad přinesla na ženu „svobodnější“ náhled, ale na druhé straně ji třeba zbavila možnosti prodlévat v kláštrech, které skýtaly hmotné i duchovní zajištění značnému množství osob ženského pohlaví a zde se mj. mohly rozvíjet i jejich intelektuální schopnosti. Naproti tomu, jak Hanušová dobře upozorňuje, postavení ženy v Jednotě bratrské bylo zcela výjimečné.

Trochu mne také mrzí, že Hanušová na mnoha místech rozděluje myšlení na „středověké“, do něhož spadá i česká „reformace před reformacemi“, tedy

husitství a utrakvismus a „raně novověké“, které se počalo humanismem a německou reformací. Implicitně vše středověké je tudíž zastaralé a novověké (i raně novověké) mnohem pokrokovější. Soudím, že i ve vztahu k postavení ženy ve společnosti, tomu tak není. Kupř. sdělení, že středověk si obecně držoval jakési „asketické“ pojetí ženy, je poněkud scestné. Rovněž zkoumání postavení žen v reformaci bez důsledné komparace s katolickým světem je poněkud ošidné. Na jedné straně tak autorka přisvědčuje moderním směrům genderového výzkumu, na druhé straně často zůstává v zajetí klasických představ o šíření pokroku od středověku po dobu moderní. Kromě toho já osobně soudím, že genderový výzkum se uchyluje v ahistorickým postupům a metodám a zatemňuje dobové představy o roli muže a ženy v rodině a společnosti. Pochopitelně dávná role ženy především jako strážkyně domácího krbu a vládkyně domácnosti se nám nyní nemusí líbit, avšak při oceňování ženského údělu je třeba vycházet hlavně z doby samotné. To ostatně i Hanušová činí, když připomíná, že ani zdánlivě „pokrokové“ názory mnohých reformátorů se příliš nelišily od tradičního oceňování.

Autorka v úvodu děkuje svým přátelům za pomoc s cizelováním stylistické kvality textu. Domnívám se ale, že pokud by Hanušová hodlala svou diplomovou práci, resp. její části zveřejnit, bude třeba ještě dalších úprav v tomto směru. Nicméně dílo Barbory Hanušové v mnoha směrech překračuje (samozřejmě v pozitivním slova smyslu) nároky kladené na diplomové práce na Pedagogické fakultě. Práci Barbory Hanušové doporučuji k obhajobě a hodnotím stupněm výborně.

V Praze dne 25.8.2013

doc. PhDr. Ivana Čornejová, CSc.